

Samenvatting verslag OM-Reflectiekamer “strafvorderlijke beslagbeslissingen”

Op 3 oktober 2025 heeft de OM-Reflectiekamer gereflecteerd op het nemen van beslissingen over in beslag genomen goederen. De vraag was hoe het openbaar ministerie (OM) de voorwerpen die in beslag zijn genomen om de feiten vast te stellen in een strafrechtelijk onderzoek (waarheidsvinding) zo kan beheren dat voorwerpen niet onnodig lang worden bewaard. Hoe kan worden voorkomen dat bewaarplaatsen overvol raken, zonder dat het recht van de verdediging om tegenonderzoek te doen naar een in beslag genomen voorwerp wordt gehinderd?

Achtergrond

Een belangrijke reden om een voorwerp in beslag te nemen is om vast te stellen of de verdachte een strafbaar feit heeft gepleegd, dit wordt de waarheidsvinding genoemd. De basis hiervoor staat in artikel 94 van het Wetboek van Strafvordering. Er kan worden gedacht aan het in beslag nemen van gegevensdragers (laptops, telefoons), wapens, verdovende middelen en voertuigen waarmee een strafbaar feit is gepleegd of waarop sporen van het strafbare feit zijn te vinden. Als het onderzoek van het OM aan het voorwerp is afgrond, kan het beslag worden opgeheven. Het object kan dan terug naar de eigenaar, kan worden verkocht of worden vernietigd. De vernietiging van een voorwerp gebeurt bijvoorbeeld bij goederen die niet weer terug mogen naar de eigenaar (wapens en drugs) of die geen waarde hebben. Het is belangrijk dat met het opheffen van beslag niet te lang wordt gewacht. Een slachtoffer wil bijvoorbeeld een gestolen voorwerp zo snel mogelijk terug. Bovendien kost het bewaren van voorwerpen geld, en is de beschikbare capaciteit bij bewaarplaatsen beperkt. Voorkomen moet worden dat deze bewaarplaatsen (zoals van de dienst Domeinen) overvol raken. Ook zijn sommige goederen niet geschikt om lang op te slaan, zoals bederfelijke waar. Verder heeft het langdurig bewaren van voorwerpen een negatieve invloed op de waarde van bijvoorbeeld voertuigen. Het beëindigen van beslag heeft echter als nadeel dat de verdediging geen onderzoek meer kan laten uitvoeren aan het betreffende voorwerp.

Aanleiding voor deze reflectie

De vraag die centraal stond in de bijeenkomst van de OM-Reflectiekamer was hoe een goed evenwicht kan worden gevonden tussen waarheidsvinding (een belang dat zwaar weegt) en de gevolgen die gepaard gaan met het langdurig bewaren van beslag. De aanleiding was een strafzaak waarbij het gerechtshof Den Haag in april 2024 het OM niet-ontvankelijk verklaarde.¹ In die zaak was een politieambtenaar betrokken geweest bij een ernstig verkeersongeval vijf jaar eerder. De politieambtenaar werd vervolgd voor overtreding van artikel 6 Wegenverkeerswet: het verwijtbaar veroorzaken van een verkeersongeval waardoor bij een ander letsel ontstaat. Het OM verweet de politieambtenaar onvoorzichtig te hebben gehandeld toen hij – op weg naar een melding – met zijn dienstvoertuig met hoge snelheid was ingereeden op een stilstaand voertuig met daarin twee inzittenden.

Het gerechtshof verklaarde het OM niet-ontvankelijk omdat het OM het beslag op het betreffende politievoertuig had opgeheven voordat de verdediging aan dit voertuig tegenonderzoek had kunnen laten uitvoeren. Voordat dit onderzoek kon worden gedaan, was het voertuig door de dienst

¹ Hof Den Haag 12 april 2024, ECLI:NL:GHDHA:2024:587. De Hoge Raad heeft dit arrest inmiddels vernietigd en de zaak terugverwezen naar het Hof Den Haag (HR 18 maart 2025, ECLI:NL:HR:2025:217).

Domeinen verkocht. Het gerechtshof vond dit een ernstig vormverzuim omdat de verdachte politieambtenaar van meet af aan had aangegeven dat de remmen van zijn voertuig niet goed zouden functioneren op het moment van het ongeval. Ook had zijn advocate al vrij snel na het incident gevraagd aan het OM om nader technisch onderzoek aan het voertuig te laten verrichten. Dit verzoek had zij vervolgens nog verschillende keren herhaald. Uiteindelijk bleek pas acht maanden na haar eerste verzoek dat onderzoek niet meer mogelijk was omdat het voertuig verkocht was.

Het gebeurt niet vaak dat de rechter aan verzuimen de zwaarste consequentie verbindt en, zoals in de zaak hierboven, het OM niet-ontvankelijk verklaart in de vervolging.² Dit neemt niet weg dat de OM-Reflectiekamer in deze zaak aanleiding zag om de regels die binnen het OM zijn opgesteld over beslag nader te bekijken en te bezien of deze misschien moeten worden aangepast. Concreet gaat het hier om de interne OM-instructie Inbeslagneming die sinds 1 maart 2024 geldt en die moet worden gelezen in samenhang met het 'Strafvorderlijk kader beslag' (van maart 2025).

Uitkomst

De OM-Reflectiekamer is van oordeel dat er sprake moet zijn van een goed evenwicht tussen enerzijds de waarheidsvinding (een belang dat zwaar weegt) en anderzijds de gevolgen die gepaard gaan met het langdurig bewaren van voorwerpen. Dit houdt in dat voorwerpen niet in beslag genomen worden (of het beslag alsmaar wordt voortgezet) alleen omdat het voorwerp misschien ooit relevant kan zijn voor de strafzaak. Een voorbeeld zijn gegevensdragers, zoals telefoons en computers. Die kunnen relevante gegevens bevatten, maar het bekijken van de inhoud kost ook tijd en maakt een inbreuk op de privacy. Daarom moet vooraf goed worden nagedacht of een gegevensdrager echt in beslag moet worden genomen. Ook moet steeds bewust een beslissing worden genomen om een voorwerp langer te bewaren. Het blijven bewaren van een voorwerp kan ook een weloverwogen beslissing van de officier van justitie zijn. Een reden daarvoor kan zijn dat de officier van justitie meer informatie nodig heeft om de beslissing goed te kunnen nemen.

De OM-Reflectiekamer adviseert om de huidige Instructie Inbeslagneming te evalueren en te onderzoeken of daarin het belang van de waarheidsvinding beter tot uitdrukking kan komen dan nu het geval is. Daarbij moet wel worden voorkomen dat een eventuele aanpassing van de instructie leidt tot de onwenselijke situatie, zoals die vroeger bestond, dat bewaarplaatsen overvol raken. In de evaluatie kan ook worden bezien of Instructie algemene regels bevat die beter in een Aanwijzing kunnen worden opgenomen. Het voordeel daarvan is dat een Aanwijzing wordt gepubliceerd en belanghebbenden er kennis van kunnen nemen en er een beroep op kunnen doen.

College

Het College heeft kennis genomen van het verslag en heeft opdracht gegeven aan het landelijk overleg van beslagofficieren (LOBO) en de proceskring beslag om het verslag van de OM-Reflectiekamer te bespreken zodat kan worden bezien of aanpassingen van werkprocessen wenselijk zijn.

² Een ander voorbeeld is te vinden in Hof Den Haag 17 november 2022, ECLI:NL:GHDHA:2022:2282 waar het ging om een omvangrijk beslag van een financiële administratie.